

Proračunska transparentnost županija, gradova i općina: studeni 2018. – ožujak 2019.¹

KATARINA OTT, MIHAELA BRONIĆ, MIROSLAV PETRUŠIĆ, BRANKO STANIĆ,
SIMONA PRIJAKOVIĆ

Prosječna proračunska transparentnost svih hrvatskih županija, gradova i općina – izražena brojem proračunskih dokumenata objavljenih na njihovim službenim mrežnim stranicama – je 3,9 od mogućih 5. Svake se godine objavljuje sve više proračunskih dokumenata, pa ovogodišnji prosjek županija iznosi 4,9, gradova 4,3, a općina 3,8. Međutim, usprkos vrlo dobrim prosjecima i ohrabrujućim trendovima, još uvijek se samo sve županije u potpunosti pridržavaju zakona. Dosta je gradova i još više općina koje ne objavljuju čak ni one zakonom obvezne dokumente, a još je veći broj gradova i općina (čak i tri županije), koji ne slijede preporuke Ministarstva financija. Premda sama objava proračunskih dokumenata ne znači apsolutnu transparentnost, mora je se i propisivati i poticati kao inicijativu ka višim razinama transparentnosti, neophodnim za participaciju građana. Sve dok proračunska transparentnost ne bude zakonski adekvatno regulirana i dok nadležna ministarstva ne budu provodila primjerene kontrole, građani će uglavnom ovisiti o dobroj volji lokalnih vlasti, koje – kao što se vidi iz dosad postignutih poboljšanja proračunske transparentnosti – uistinu ima u brojnim lokalnim jedinicama. Valja se nadati da će nadležna ministarstva napokon adekvatnije regulirati i kontrolirati lokalne jedinice, da će se lokalne jedinice koje zasad zaostaju ugledati u one koje su već u tome daleko odmakle, a i da će građani, udruge, mediji, sindikati, političke stranke i nezavisni političari konačno početi koristiti brojne, već postojeće oblike proračunske transparentnosti i konstruktivno se uključivati u proračunske procese. Podrobniji rezultati za sve županije, gradove i općine slijede u tekstu, a dostupni su i na interaktivnoj karti i u Excel tabeli.

Institut za javne financije iz godine u godinu analizira proračunsku transparentnost svih hrvatskih županija, gradova i općina, a u ovom se radu prikazuju rezultati najnovije analize provedene od početka studenog 2018. do kraja ožujka 2019.²

Proračunska transparentnost podrazumijeva uvid u potpune, točne, pravovremene i razumljive informacije o proračunu. Građanima omogućuje da se angažiraju i utječu na efikasnost prikupljanja i

¹ Ovaj rad proizlazi iz projekta koji financira Hrvatska zaklada za znanost – HRZZ (IP-2014-09-3008). Rad doktoranada Branka Stanića i Simone Prijaković također financira HRZZ. Mišljenja, nalazi, zaključci i preporuke su autorski i ne odražavaju nužno stajalište HRZZ-a.

² Rezultati prethodnih istraživanja objavljeni su u člancima Ott, Bronić i Petrušić (2013, 2014, 2015), te Ott, Bronić, Petrušić i Stanić (2016, 2017, 2018).

trošenja proračunskih sredstava, na odgovornost Vlade i vlasti lokalnih jedinica³, te ujedno na smanjenje mogućnosti korupcije.

U ovom se istraživanju proračunska transparentnost mjeri brojem ključnih proračunskih dokumenata objavljenih na službenim mrežnim stranicama lokalnih jedinica, a to su u ovom ciklusu:

- izvještaj o godišnjem izvršenju proračuna za 2017.;
- izvještaj o polugodišnjem izvršenju proračuna za 2018.;
- prijedlog proračuna za 2019.;
- izglasani proračun za 2019.;
- proračunski vodič za građane za 2019.⁴

Cilj je istraživanja utvrditi količinu proračunskih dokumenata objavljenih na službenim mrežnim stranicama lokalnih jedinica, bez detaljnije analize njihova sadržaja. Sama objava proračunskih dokumenata naravno ne znači da su te jedinice apsolutno proračunski transparentne, ni da su njihove vlasti apsolutno proračunski odgovorne. Objava traženih pet dokumenata samo je potvrda da su se lokalne jedinice pridržavale Zakona o proračunu, Zakona o pravu na pristup informacijama i preporuka Ministarstva financija. Ta razina proračunske transparentnosti može se smatrati tek prvim korakom prema potpunijoj proračunskoj transparentnosti, odnosno kao prvi neophodni preduvjet za edukaciju građana o lokalnim proračunima. Samo se proračunski educirani građani mogu uključiti u lokalne proračunske procese, odnosno u odlučivanje o prikupljanju i potrošnji lokalnih sredstava i kontroli odgovornosti lokalnih vlasti.

Mjerena brojem objavljenih ključnih proračunskih dokumenata, prosječna se proračunska transparentnost lokalnih jedinica iz godine u godinu poboljšava. U posljednjih se pet ciklusa više nego udvostručila s prosječnih 1,8 na 3,9 objavljenih dokumenata, no taj vrlo dobar prosjek prikriva i dalje popriličnu raznolikost razina proračunske transparentnosti. Još uvijek 15 općina nije objavilo ni jedan, a 25 općina i jedan grad (Otok) je objavilo samo po jedan proračunski dokument (tabela D1). Još uvijek se 23% lokalnih jedinica (17 gradova i 115 općina) čak ni ne pridržava zakona, odnosno ne objavljuje sva tri dokumenta koja su po zakonu obvezne objavljivati (izglasani proračun, polugodišnje i godišnje izvješće o izvršenju proračuna). Također se 49% lokalnih jedinica (55 gradova, 222 općine i 3 županije) ne pridržava uputa Ministarstva financija i ne objavljuje dva dodatna dokumenta (prijedlog proračuna i proračunski vodič za građane).

Prema prosjeku svih lokalnih jedinica na svome području, najtransparentnije su Primorsko-goranska, Požeško-slavonska i Koprivničko-križevačka, dok su najmanje transparentne Splitsko-dalmatinska, Vukovarsko-srijemska, Dubrovačko-neretvanska i Zadarska županija. Gledano prosječno, po vrstama lokalnih jedinica, županije bi mogle dobiti ocjenu odličan (4,9), gradovi i općine vrlo dobar (4,3 odnosno 3,8). Naravno, riječ je o prosjecima, no velike su razlike, posebice među općinama – od nule do petice. Velike su razlike i u izvrsnosti – svih pet dokumenata objavljuje 85% županija, 51% gradova i 44% općina.

Ukoliko se usporedi ovaj i prethodni ciklus istraživanja, 47% svih jedinica objavilo je jednaki broj, a 16% čak i manji broj dokumenata (uglavnom jedan ili dva dokumenta manje, a samo su općine Janjina i Severin objavile po tri, odnosno Ferdinandovac i Vela Luka čak po četiri dokumenta manje nego u prethodnom ciklusu).

Ohrabruje što je 26% lokalnih jedinica zadržalo najvišu razinu transparentnosti i što ih je 37% objavilo više dokumenata nego u prethodnom ciklusu. Općine Gornji Mihaljevec, Stankovci i Preko su čak s nule skočile

³ Bez obzira na službeno razlikovanje jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave, pojam "lokalne jedinice" u ovom tekstu podrazumijeva svih 20 županija, 128 gradova i 428 općina.

⁴ Od 15. studenoga do 13. prosinca 2018. istraživali smo jesu li objavljeni izvještaji o godišnjem izvršenju proračuna za 2017. i o polugodišnjem izvršenju proračuna za 2018., a od 4. veljače do 29. ožujka 2019. jesu li objavljeni prijedlozi proračuna, izglasani proračuni i proračunski vodiči za građane za 2019. Sve smo lokalne jedinice prije toga – 8. studenoga 2018. – e-mailom obavijestili kada ćemo i na koji način pregledavati njihove mrežne stranice.

na peticu, općina Podravska Moslavina s nule na četvorku, a općine Breznica, Gunja, Kaštelir-Labinci, Petrijanec, Rešetari, Sopje, Tinjan, Trnava i Viškovci, te grad Vrgorac s jedinice na peticu.

No, pomaci su još vidljiviji ukoliko se rezultati iz 2019. usporede s onima iz 2015. Dok je tada svih pet dokumenata objavila tek jedna jedina općina (Viškovo), pet županija i petnaest gradova, ove je godine sve dokumente objavilo čak 187 općina, 65 gradova i 17 županija. Bez ijednog objavljenog dokumenta bilo je 2015. čak 18 gradova i 148 općina, a u ovom je ciklusu u toj kategoriji još "samo" 15 općina.

U nastavku se objašnjavaju osnovna pravila istraživanja, rezultati analize po vrstama lokalnih jedinica i prema vrsti objavljenih dokumenata, trendovi transparentnosti i dostupnost pojedinih dokumenata. Nudi se i usporedba transparentnosti s brojem stanovnika i proračunskim prihodima lokalnih jedinica, te kvaliteta informiranja građana o proračunima, a tekst završava zaključcima i preporukama.

Prema **Zakonu o pravu na pristup informacijama** (čl. 10.), tijela javne vlasti obvezna su na mrežnim stranicama na lako pretraživ način i u strojno čitljivom obliku, između ostaloga, objavljivati i godišnje planove, izvješća o radu, financijska izvješća i druge odgovarajuće dokumente koji se odnose na područje njihova rada, te podatke o izvoru financiranja, proračun, financijski plan ili drugi odgovarajući dokument kojim se utvrđuju njihovi prihodi i rashodi, kao i podatke i izvješća o izvršenju proračuna, financijskog plana ili drugog odgovarajućeg dokumenta.

Kako bi se zadovoljilo načelo transparentnosti, **Zakon o proračunu** (čl. 12.) propisuje da lokalne jedinice moraju u službenom glasilu objaviti: proračun i projekcije proračuna, odluku o privremenom financiranju, izmjene i dopune proračuna te opći i posebni dio godišnjeg i polugodišnjeg izvještaja o izvršenju proračuna. Nadalje, isti članak propisuje da se godišnji i polugodišnji izvještaji o izvršenju proračuna te godišnji financijski izvještaji objavljuju i na mrežnim stranicama lokalnih jedinica.

Osim toga, **Ministarstvo financija** s uputama za izradu proračuna jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave iz godine u godinu opetovano naglašava jačanje načela transparentnosti kao elementa djelotvornijeg upravljanja javnim resursima kao jedan od prioriteta Akcijskog plana za provedbu inicijative Partnerstvo za otvorenu vlast u RH. Ministarstvo lokalnim jedinicama preporučuje da na mrežnim stranicama objave:

- ne samo proračun s projekcijama koji je donijelo njihovo predstavničko tijelo, već i sam prijedlog proračuna s projekcijama kad ga gradonačelnik, načelnik odnosno župan dostavlja predstavničkom tijelu (najkasnije, kako je to Zakonom o proračunu propisano, do 15. studenoga tekuće godine)
- prijedlog polugodišnjeg i godišnjeg izvještaja o izvršenju lokalnog proračuna kad ga gradonačelnik, načelnik odnosno župan dostavlja predstavničkom tijelu
- vodič za građane (Ministarstvo im nudi i jedinstveni format vodiča za građane)
- sve materijale vezane uz proračun i njegove izmjene u formatu pogodnom za daljnju obradu (Word i Excel) umjesto PDF-a.

OSNOVNA PRAVILA ISTRAŽIVANJA

Prema pravilima ovog istraživanja⁵, dokumenti se smatraju objavljenima pod ovim uvjetima:

- *Prijedlog proračuna* – ako je pod tim nazivom objavljen na mrežnoj stranici lokalne jedinice, ukoliko se na toj stranici pojavljuje pod nazivom nacrt prijedloga proračuna, ako je objavljen kao materijal za sjednicu ili ako postoji jasno istaknuti direktni link na mrežne stranice s takvim dokumentom.
- *Izglasani proračun* – ako je objavljen na mrežnoj stranici lokalne jedinice ili ako postoji jasno istaknuti direktni link na mrežne stranice s takvim dokumentom. Ukoliko je objavljen u službenom glasniku, smatra se objavljenim samo ako na mrežnoj stranici lokalne jedinice postoji

⁵ Pravila su podrobno opisana u Ott, Bronić i Petrušić (2015).

jasno istaknuti direktni link (npr. proračun 2019.) baš na taj dokument, odnosno na službeni glasnik u kojem se taj dokument nalazi.⁶ Ukoliko nije tako, ne drži se objavljenim na mrežnoj stranici lokalne jedinice. Takva je odluka donesena zbog često problematične pretraživosti službenog glasnika.

- *Polugodišnji i godišnji izvještaj o izvršenju proračuna* – ako su na mrežnoj stranici lokalne jedinice objavljeni pod tim nazivima, pod nazivom prijedlog (nacrt) polugodišnjeg/godišnjeg izvještaja, kao dio materijala za sjednicu ili ako postoji jasno istaknuti direktni link na mrežne stranice s tim dokumentima. Ukoliko su objavljeni u službenom glasniku, smatraju se objavljenima samo ako na mrežnoj stranici lokalne jedinice postoji jasno istaknuti direktni link (npr. polugodišnji izvještaj o izvršenju proračuna za 2018.) baš na te dokumente, odnosno na službeni glasnik u kojem su ti dokumenti objavljeni.
- *Proračunski vodič za građane* – ako je na mrežnim stranicama lokalne jedinice objavljen bilo kakav pojednostavnjeni oblik proračunskog dokumenta namijenjen građanima (npr. proračuni u malom, prezentacije, vodiči, skraćeni prikazi) ili jasno istaknuti direktni link na mrežne stranice s takvim dokumentom.

U okviru ovoga projekta uzimaju se u obzir prijedlog proračuna, izglasani proračun (uključujući i odluku o privremenom financiranju), te godišnji i polugodišnji izvještaj o izvršenju proračuna, čak i ako imaju samo posebni dio, bez općega. Lokalne jedinice, međutim, moraju biti svjesne da to nikako nije dobra praksa, jer građani iz takvih dokumenata mogu vidjeti samo rashode i izdatke, ali ne i prihode i primitke, kao ni deficit ili suficit. Ukoliko sadrže samo opći, bez posebnoga dijela proračuna, analizirani dokumenti se ne priznaju jer ne pružaju dovoljno detaljne proračunske podatke o rashodima i izdancima.

Ova analiza uzima u obzir samo dokumente koji su se na službenim mrežnim stranicama lokalnih jedinica nalazili u navedenim razdobljima istraživanja i to na dan pretraživanja njihove mrežne stranice. Naknadno objavljeni dokumenti se ne uvažavaju. Razdoblja promatranja su već ionako vrlo povoljna za lokalne jedinice, jer se mrežne stranice pretražuju s priličnim vremenskim odmakom od zakonski obvezujućeg datuma izrade proračunskih dokumenata.⁷ Valja napomenuti da je pravovremenost jedna od ključnih značajki proračunske transparentnosti, jer bez pravovremenih informacija građani ne mogu smisleno sudjelovati u proračunskim procesima. Naravno, uvijek postoji mogućnost da istraživači nisu pronašli tražene, premda objavljene dokumente, no to samo znači da nisu bili dovoljno dobro istaknuti na mrežnim stranicama lokalnih jedinica, pa bi ih i građani teško našli.

TRANSPARENTNOST PRORAČUNA LOKALNIH JEDINICA

Grafikon 1 i grafikon D1 (v. str. 5 i 12) ukazuju – kao i prethodnih godina – na neujednačenu razinu transparentnosti proračuna lokalnih jedinica, posebice na razlike između županija i općina.

Prednjače županije s prosječnom transparentnošću 4,9, što znači da su od mogućih pet u prosjeku objavile 4,9 proračunskih dokumenata. Grafikon D1a pokazuje da samo tri županije – Koprivničko-križevačka, Ličko-senjska i Vukovarsko-srijemska – nisu objavile svih pet, nego po četiri dokumenta.

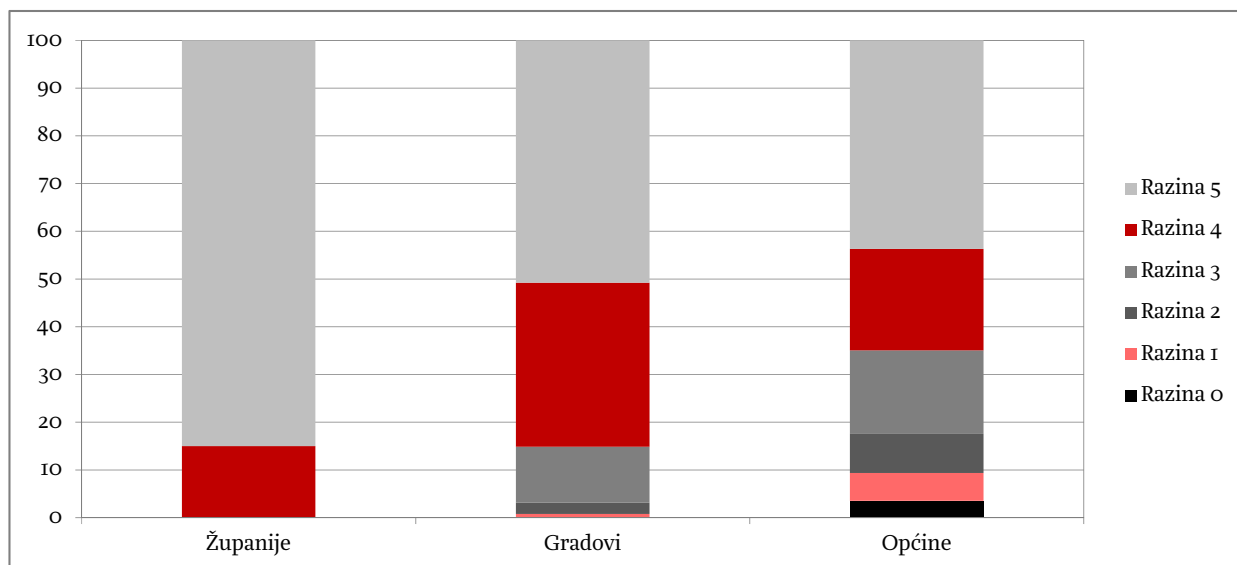
Prosječna transparentnost gradova je također vrlo dobra (4,3). No, premda je čak 65 gradova "odlikaša" (tabela D1), ipak je velika razlika u postotku gradova i županija s objavljenih pet dokumenata (51 naprama 85%). Kao što pokazuje grafikon D1b, gradovi su prosječno najtransparentniji u Brodsko-posavskoj (5), Istarskoj (4,8) i Primorsko-goranskoj (4,7), a najnetransparentniji u Vukovarsko-srijemskoj (3) i Zadarskoj županiji (3,5).

⁶ U lokalnim jedinicama u kojima nije izglasan proračun, na isti se način prihvaća odluka o privremenom financiranju, ukoliko sadrži barem poseban dio.

⁷ Primjerice, polugodišnji izvještaj o izvršenju proračuna za 2018. izvršne su vlasti morale poslati predstavničkim do 15. rujna 2018., a istraživači su mrežne stranice lokalnih jedinica počeli pretraživati tek 15. studenoga 2018.

Grafikon 1.

Razina proračunske transparentnosti lokalnih jedinica (u %)

Izvor: autori

Općine su s prosječnom transparentnošću (3,8) gotovo vrlo dobre, ali zaostaju i za županijama i za gradovima. Smanjio se postotak općina koje ne objavljuju niti jedan dokument (s 5,8 na 3,5%), a povećao postotak onih koje objavljuju svih pet dokumenata (s 25 na 44%) (grafikon 1). Gledano po županijama, općine su najtransparentnije u Požeško-slavonskoj (4,6) te Koprivničko-križevačkoj i Primorsko-goranskoj (obje 4,5), a najnetransparentnije u Splitsko-dalmatinskoj (2,7) i Dubrovačko-neretvanskoj (2,9) (grafikon D1c).

Po ukupnoj prosječnoj transparentnosti proračuna svih jedinica na području županije (D1d)⁸ najtransparentnije su Primorsko-goranska (4,6), Požeško-slavonska (4,5) i Koprivničko-križevačka (4,4), a najnetransparentnije Splitsko-dalmatinska (3,1), Vukovarsko-srijemska (3,2), Dubrovačko-neretvanska (3,3) i Zadarska (3,4) županija.

Za pojašnjenje razlika među grafikonima D1a-D1d, valja istaknuti kako su, primjerice, Splitsko-dalmatinska i Dubrovačko-neretvanska županija transparentne (objavljuju svih pet dokumenata), no njihove su općine među najnetransparentnijima (prosjeci 2,7 i 2,9), pa je i ukupna prosječna transparentnost tih županija među najlošijima (3,1 i 3,3).

DOSTUPNOST PRORAČUNSKIH DOKUMENATA

Grafikon 2 pokazuje da su građanima bili najdostupniji dokumenti županija. Sedamnaest je županija objavilo svih pet dokumenata, a samo su Koprivničko-križevačka, Ličko-senjska i Vukovarsko-srijemska propustile objaviti proračunski vodič za građane.

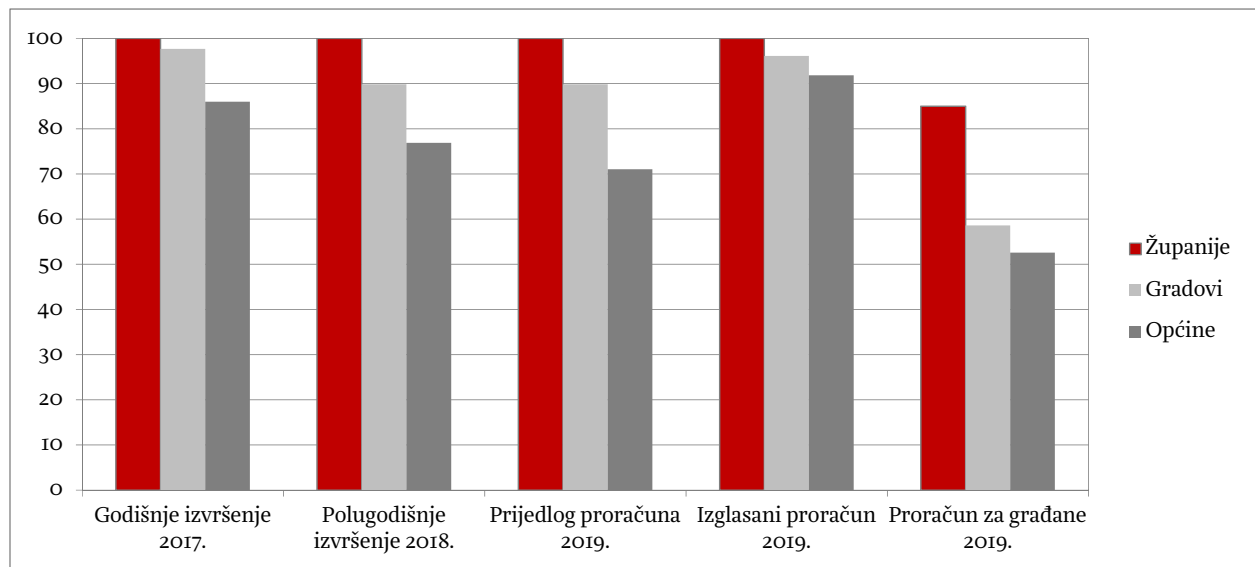
Gradovi zaostaju za županijama, no gotovo svi su objavili godišnji izvještaj o izvršenju proračuna i izglasani proračun, gotovo 90% ih je objavilo polugodišnji izvještaj o izvršenju i prijedlog proračuna, no znatno zaostaju s objavom proračunskog vodiča za građane (manje od 60%).

Općine prije svega objavljuju izglasani proračun (92%), nešto manje izvještaj o godišnjem (86%) i polugodišnjem izvršenju (77%) te prijedlog proračuna (71%). Vodič za građane nažalost je objavilo tek 53% općina.

⁸ Riječ je o zbroju razine transparentnosti županije, te svih gradova i svih općina u toj županiji, podijeljenom s ukupnim brojem jedinica u toj županiji, uključujući i županiju.

Grafikon 2.

Objavljeni proračunski dokumenti (u %)

Izvor: autori

Premda se iz godine u godinu objavljuje sve više dokumenata, općine i dalje objavljuju manje prijedloga nego izglasanih proračuna, pa tako prijedlog proračuna nije objavilo gotovo 30% općina. Uz to, veliki broj i općina i gradova prijedlog proračuna ne objavljuje u trenutku kad ga lokalna izvršna vlast šalje predstavničkoj, pa građani nemaju ni mogućnosti, ni dovoljno vremena sudjelovati u planiranju proračuna za iduću godinu. Osim toga, gotovo polovica općina i više od 40% gradova nije objavilo proračunski vodič za građane, a nisu ga objavile čak ni sve županije, pa i to građanima otežava snalaženje u proračunu i sudjelovanje u proračunskom procesu.

Brojne lokalne jedinice ne objavljuju ni izvještaje o izvršenju proračuna koji su neophodni da bi građani mogli kontrolirati prikupljanje i trošenje proračunskih sredstava. Županije valja pohvaliti jer su sve objavile i godišnji i polugodišnji izvještaj, no polugodišnji izvještaj je još uvijek nedostupan u gotovo četvrtini općina i u 10% gradova, dok je godišnji izvještaj nedostupan u 14% općina i 2% gradova.

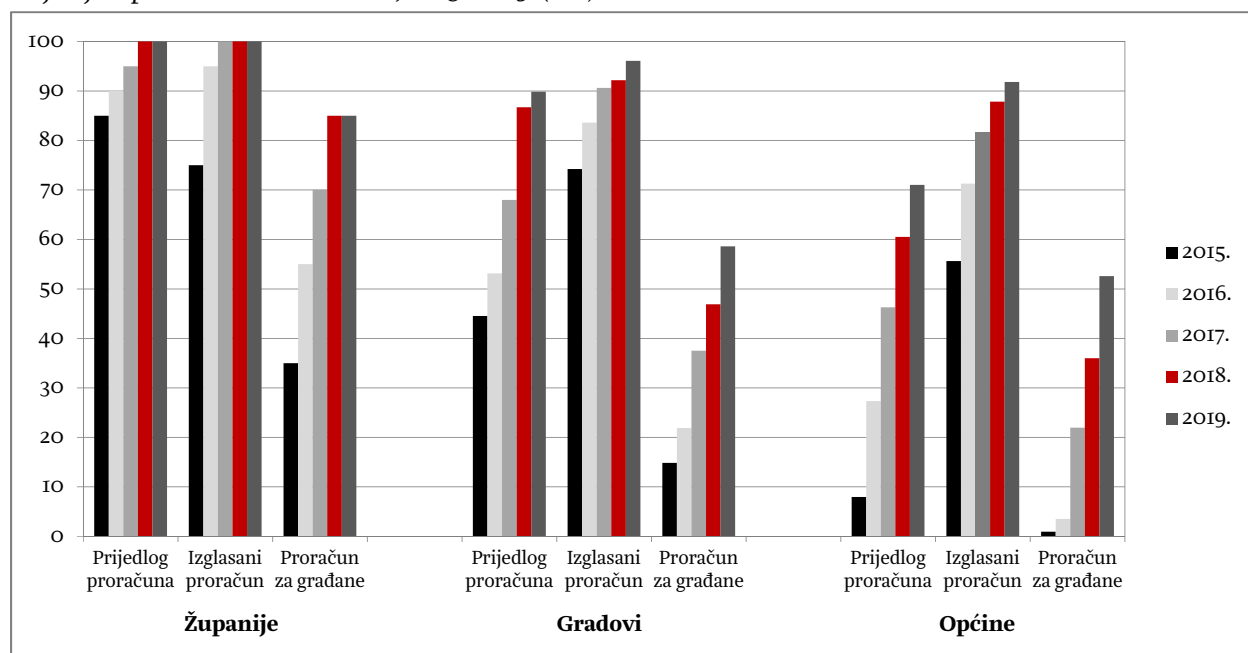
Budući da su po Zakonu o pravu na pristup informacijama i Zakonu o proračunu (vidi okvir) sve lokalne jedinice obvezne na mrežnim stranicama objavljivati izglasani proračun, izvještaj o godišnjem i polugodišnjem izvršenju proračuna, a Ministarstvo financija im preporučuje i objavu prijedloga proračuna i vodiča za građane, grafikon 2 ukazuje da se samo sve županije u potpunosti pridržavaju zakona, dok će se priličan broj i općina i gradova morati potruditi da ispune barem navedene zakonske obveze i slijede preporuke Ministarstva financija (to moraju još i tri županije).

PRORAČUNSKA SE TRANSPARENTNOST IZ GODINE U GODINU POPRAVLJA

Grafikon 3 ukazuje na kontinuirano poboljšanje proračunske transparentnosti u svih pet ciklusa istraživanja. Napredak od 2015. do 2019. je posebice uočljiv kod proračunskog vodiča za građane, gdje su županije napredovale s 35 na 85%, gradovi s manje od 15 na gotovo 60%, te općine s manje od jedan na 53%. Dok je 2015. samo jedna jedina općina – Viškovo – bila objavila proračunski vodič za građane, 2019. ga je objavilo čak 225 općina. Općine su u tih pet ciklusa napravile i najveći iskorak s objavljivanjem prijedloga proračuna od manje od 8 na više od 70% općina. Veliko poboljšanje od početka ovoga projekta pokazuje i karta D1.

Grafikon 3.

Objavljeni proračunski dokumenti, 2015.-2019. (u %)

Izvor: Autori

Osobito valja pohvaliti lokalne jedinice koje su u svim dosadašnjim ciklusima objavile svih pet traženih dokumenata. To su samo četiri županije: Krapinsko-zagorska, Šibensko-kninska, Varaždinska i Zadarska, samo osam gradova: Buzet, Osijek, Pazin, Pula, Rijeka, Slavonski Brod, Vodice i Zagreb. Nažalost, među njima nema ni jedne općine. Isto tako, nažalost, valja spomenuti i sedam općina koje u svih ovih pet ciklusa nisu objavile ni jedan jedini dokument: Gorjani, Pojezerje, Prgomet, Proložac, Punitovci, Sućuraj i Zrinski Topolovac.

U odnosu na prethodni ciklus istraživanja, odnosno na 2018. godinu, najviše su se popravile, s nule na peticu, općine Gornji Mihaljevec, Preko i Stankovci, s tim da su Stankovci najugodnije iznenađenje, jer u dosadašnjim ciklusima nisu bili objavili ni jedan dokument, odnosno rezultat im je uvijek bio nula. S druge strane, najviše su se pokvarile (s petice na jedinicu) općine Vela Luka i Ferdinandovac. Kod županija i gradova nema tako velikih oscilacija.

PRORAČUNSKA TRANSPARENTNOST, BROJ STANOVNIKA I PRORAČUNSKI PRIHODI

Među prvih stotinjak lokalnih jedinica koje su 2018. ostvarile najviše ukupne prihode samo je njih pet – općina Medulin, te gradovi Ogulin, Popovača, Novi Vinodolski i Slatina – objavilo manje od četiri dokumenta. Slično je i među prvih stotinjak lokalnih jedinica po broju stanovnika, gdje je samo sedam gradova – Ogulin, Novi Marof, Slatina, Popovača, Belišće, Ploče i Donji Miholjac – objavilo manje od četiri dokumenta.

Međutim, poredaju li se lokalne jedinice po prihodu ostvarenom po stanovniku 2018., tada je već među prvih petnaest (od 12.600 do 26.300 kn), čak šest općina – Lastovo, Ervenik, Kolan, Lećevica, Karlobag i Bol – objavilo manje od četiri dokumenta. Za razliku od njih, svih pet dokumenata su objavile i općine s prihodom po stanovniku manjim ili oko 2.000 kn – Bedekovčina, Strahoninec, Sveti Juraj na Bregu, Vidovec, Maruševac, itd. Pritom valja istaknuti da je 50 od 52 općine odlikašice s prihodom po stanovniku nižim od 3.000 kn iz Kontinentalne Hrvatske, dok su samo dvije – Jelenje i Karojba – iz Jadranske Hrvatske. Ni mali broj stanovnika neke općine ne sprječava da objave svih pet dokumenata, pa su to, primjerice učinili i najmanja hrvatska općina Civljane sa 137 stanovnika, zatim Ribnik (384), Grožnjan (676), Primorski Dolac (709) i čitav niz općina s manje od tisuću stanovnika. Ipak, među stotinu i četrdesetak općina s više od 3.000 stanovnika, ni jedan proračunski dokument nije objavila samo jedna – općina Proložac.

Gradovi su vrlo dobri. Čak i među tridesetak gradova s prihodom manjim od 3.500 kn po stanovniku, samo su dva – Donji Miholjac i Novi Marof – objavili manje od četiri dokumenta. A svih pet dokumenata objavili su čak i najsiromašnija Duga Resa (2.385 kn) i Oroslavje (2.575 kn). Ipak, među prvih četrdesetak s prihodom većim od 6.000 kn po stanovniku, manje od četiri dokumenta objavili su Komiža, Nin, Novi Vinodolski, Obrovac, Pag i Stari Grad. Najmanji gradovi s objavljenih svih pet dokumenata su Cres (s manje od 3.000 stanovnika) i Novalja (manje od 4.000 stanovnika). Ipak, ni jedan od gradova s više od 13.000 stanovnika nije objavio manje od četiri dokumenta. Najnetransparentniji grad, jedini sa samo jednim objavljenim dokumentom – Otok – ima manje od 5.500 stanovnika.

Premda očito postoje izrazito transparentni gradovi i općine s malim brojem stanovnika i s niskim prihodima po stanovniku, ipak se može zaključiti da veće i bogatije lokalne jedinice češće objavljuju veći broj ključnih proračunskih dokumenata.

KVALITETA INFORMIRANJA GRAĐANA O PRORAČUNIMA

Gotovo sve županije imaju kvalitetne i pregledne mrežne stranice, čemu je svakako pridonio i projekt Hrvatske zajednice županija **Otvoreni proračun**. Osim Koprivničko-križevačke, Ličko-senjske i Vukovarsko-srijemske, sve su objavile i proračunske vodiče za građane. Po lakoći snalaženja i pristupačnosti posebice se ističu **Šibensko-kninska, Istarska i Zadarska županija**, s već na početnim stranicama jasno istaknutim ključnim poveznicama, primjerice na otvoreni proračun, proračunske dokumente, odluke o raspodjeli proračunskih sredstava, vodiče za građane, savjetovanja sa zainteresiranom javnošću i sl. Zadarska županija, primjerice, već od 2014. objavljuje vodiče za građane uz svaki proračunski dokument.

Iz godine u godinu sve je veći broj gradova s oglednim mrežnim stranicama na kojima se građani mogu vrlo lako snaći. Neki se ističu i s različitim posebnostima: vrlo zanimljivim vodičima za građane, dokumentima u pretraživim formatima, arhivama dokumenata koje sežu više godina unazad, mogućnostima sudjelovanja građana u proračunskim procesima, internetskim savjetovanjima o proračunu, dječjim proračunima, financijskim izvještajima svojih proračunskih korisnika i čitavim nizom drugih proračunskih zanimljivosti. Neki pritom koriste i zajedničke aplikacije poput **Proračuna općina i gradova** i **Rješenja za pametan grad**. Kvalitetom mrežnih stranica ističu se Bakar, Beli Manastir, Buje, Buzet, Crikvenica, Gospić, Grubišno Polje, Jastrebarsko, Kastav, Krk, Mali Lošinj, Metković, Nova Gradiška, Novska, Osijek, Pazin, Pleternica, Poreč, Požega, Rab, Rijeka, Rovinj, Samobor, Supetar, Umag, Vodnjan, Zabok i Zagreb.

Neki su gradovi otišli i znatno dalje u proračunskoj transparentnosti, pa tako Rijeka građanima već godinama nudi sudjelovanje u planiranju i donošenju proračuna, odnosno participativno budžetiranje u obliku **malih komunalnih akcija, programa lokalnog partnerstva i edukativne proračunske igre – Proračun(ajme)**. I u Pazinu se već godinama provodi projekt **Pazi(n), Proračun!** u okviru kojega građani mogu saznati informacije o tekućem proračunu, sudjelovati u izradi proračuna za iduću godinu i raspravljati na proračunskom forumu. Tako u Pazinu već od svibnja 2019. gradske vlasti i građani zajednički planiraju proračun za 2020., pri čemu građani sami odabiru **male komunalne akcije za realizaciju u 2020.** Bjelovar je, pak, nedavno svojim građanima ponudio vrlo atraktivnu aplikaciju **Isplate iz proračuna**.

Brojne su i općine s vrlo dobro organiziranim i lako pretraživim mrežnim stranicama, primjerice Bedekovčina, Bizovac, Bosiljevo, Dekanovec, Garčin, Gornji Kneginec, Grožnjan, Jelenje, Kamanje, Karojba, Konavle, Murter, Pitomača, Polača, Posedarje, Satnica Đakovačka, Semeljci, Tovarnik, Tribunj, Trnovec Bartolovečki, Viškovci i Viškovo. Valja pohvaliti i one koje objavljuju dokumente u Excelu, primjerice, Drenovci, Dugopolje, Ervenik, Garčin, Lišane Ostrovičke, Lokvičići (općina koja godinama nije ništa objavljivala sad je objavila jedan dokument i to u Excelu!), Marijanci, Murter, Posedarje, Tribunj. Također i općine koje se savjetuju s javnošću o proračunu, primjerice, Bedekovčina, Novigrad Podravski, Pićan, Rovišće. No, veliki je i broj općina s vrlo loše organiziranim mrežnim stranicama, bez tražilice, bez

menija ili s menijima koji se ne otvaraju, s dokumentima razbacanim po raznim dijelovima stranice, s dokumentima neadekvatnih naziva, sa skeniranim dokumentima koji nisu pretraživi, a često su i tako loše skenirani da su nečitljivi. Postoje zatim stranice koje se vrlo sporo otvaraju, koje se otvaraju, ali dokumenata nema (ponekad ih uopće nema, a ponekad ih je moguće indirektno pronaći preko Googlea). A postoje i stranice koje se nikad ne otvaraju (npr. Zagvozd, Gornji Bogičevci). Po lošoj organizaciji mogu se spomenuti, primjerice, Davor, Donji Lapac, Đurđenovac, Galovac, Gorjani, Orebić, Otok, Pakoštane, Pašman, Postira, Poveljana, Primorski Dolac, Punitovci, Seget, Sućuraj, Trpinja i Vinodolska općina. A postoji i općina *bez službenih mrežnih stranica* – Pojezerje.

Premda se u ovom istraživanju ne analizira kvaliteta dokumenata, istraživači ipak uočavaju neke osnovne propuste u njihovoj kvaliteti. Neke lokalne jedinice objavljuju nepotpune dokumente, primjerice, samo opći ili samo posebni dio proračuna, a ne oba; proračun za samo jednu godinu bez projekcija za iduće dvije; samo tablice bez narativnog dijela; dokumente bez datuma, pa nije jasno je li riječ o prijedlogu ili o izglasanom proračunu; ne navode datum stavljanja dokumenta na mrežne stranice, pa se ne zna jesu li objavljeni na vrijeme kako bi poslužili svrsi za koju se objavljuju; vrlo površna obrazloženja koja nazivaju vodičima za građane i sl. Poseban je problem nepostojanost, tj. dokumenti koji su jednom bili stavljeni na mrežne stranice, ubrzo se na njima više ne nalaze.

ZAKLJUČCI

Prosječna proračunska transparentnost svih hrvatskih županija, gradova i općina mjerena brojem proračunskih dokumenata – izvještaj o godišnjem izvršenju proračuna 2017., izvještaj o polugodišnjem izvršenju proračuna 2018., prijedlog i izglasani proračun te proračunski vodič za građane za 2019. – objavljenih na službenim mrežnim stranicama od studenog 2018. do ožujka 2019., iznosila je 3,9 od mogućih 5. Riječ je o vidnom poboljšanju u odnosu na prethodne cikluse, kada je iznosila 1,8; 2,4; 3,1 i 3,5. Velike razlike između prvog i zadnjeg ciklusa najbolje pokazuje karta D1.

Sve vrste lokalnih jedinica objavljuju sve više dokumenata, a neke su se i vidno popravile. Općine Gornji Mihaljevec, Preko i Stankovci su s nule skočile na peticu, općina Podravska Moslavina s nule na četvorku, pri čemu posebice valja istaknuti Stankovce koji ranije nisu objavili ni jedan dokument. Općine Breznica, Gunja, Kaštelir-Labinci, Petrijanec, Rešetari, Sopje, Tinjan, Trnava i Viškovci, te grad Vrgorac koji su u prošlom ciklusu objavili po jedan dokument, u ovome su objavili svih pet. Ovo je druga godina za redom da nema ni jednog grada bez objavljenog bar jednog dokumenta, no i dalje su stvarno izrazito netransparentni Otok s objavljenim samo jednim, te Ilok, Novi Marof i Pag s objavljenim samo dva dokumenta. Nažalost, još uvijek je 15 općina bez objavljenog ijednog dokumenta (Donji Lapac, Gorjani, Janjina, Pašman, Pojezerje, Poveljana, Prgomet, Privlaka (iz Vukovarsko-srijemske županije), Proložac, Punitovci, Severin, Sućuraj, Viljevo, Zmijavci i Zrinski Topolovac, te 25 općina s objavljenim samo jednim dokumentom. Među njima je i Karlobag, jedna od najbogatijih općina s gotovo 13.000 kn prihoda po stanovniku (vidi Tabelu D1).

Po prosjeku svih lokalnih jedinica na svom području, najtransparentnije su Primorsko-goranska te Požeško-slavonska i Koprivničko-križevačka, a najmanje su transparentne Splitsko-dalmatinska, Vukovarsko-srijemska, Dubrovačko-neretvanska i Zadarska županija (grafikon D1d). Po vrstama lokalnih jedinica:

- Županije su odlične (prosjeak 4,9); kao i prethodne godine, čak ih je 17 objavilo svih pet dokumenata, a samo su Vukovarsko-srijemska, Ličko-senjska i Koprivničko-križevačka propustile objaviti vodič za građane (grafikon D1a).
- Gradovi su vrlo dobri (prosjeak 4,3); u prosjeku su najtransparentniji u Brodsko-posavskoj (prosjeak 5), te Istarskoj i Primorsko-goranskoj, dok su najnetransparentniji u Vukovarsko-srijemskoj i Zadarskoj županiji (grafikon D1b).
- Premda zaostaju i za županijama i za gradovima, općine su s prosjekom 3,8 također gotovo vrlo dobre, no među njima postoje vrlo velike razlike. Najtransparentnije su (s prosjekom iznad 4,5) u Požeško-slavonskoj, Koprivničko-križevačkoj i Primorsko-goranskoj, a najnetransparentnije (s

prosječno ispod i malo iznad 3) u Splitsko-dalmatinskoj, Dubrovačko-neretvanskoj, Vukovarsko-srijemskoj i Zadarskoj županiji.

Usprkos prosječno vrlo dobrim rezultatima i ohrabrujućim trendovima, valja svakako naglasiti da se još uvijek samo sve županije u potpunosti pridržavaju zakona, odnosno objavljuju izglasani proračun, te izvještaje o godišnjem i polugodišnjem izvršenju proračuna, dok je priličan broj gradova i još veći broj općina koje ne objavljuju čak ni te zakonom obvezne dokumente, a još je veći broj gradova, općina (pa i tri županije) koji ne slijede preporuke Ministarstva financija, odnosno ne objavljuju prijedlog proračuna i proračunski vodič za građane.

Valja pohvaliti četiri županije (Krapinsko-zagorsku, Šibensko-kninsku, Varaždinsku i Zadarsku), te osam gradova (Buzet, Osijek, Pazin, Pula, Rijeka, Slavonski Brod, Vodice i Zagreb) koji su u svim dosadašnjim ciklusima objavili po pet dokumenata. Naravno, treba spomenuti i sedam općina koje u svih pet ciklusa nisu objavile ni jedan jedini dokument (Gorjani, Pojezerje, Prgommet, Proložac, Punitovci, Sućuraj i Zrinski Topolovac).

Također valja istaknuti najtransparentnije lokalne jedinice s manje od tisuću stanovnika (Civljane, Dekanovec, Funtana, Grožnjan, Kamanje, Lovas, Lovinac, Primorski Dolac, Promina, Ribnik, Stara Gradiška i Tkon), te gradove s prihodom nižim od 2.600 kn po stanovniku (Duga Resa i Oroslavje), kao i općine s prihodom nižim od 2.300 kn po stanovniku (Bedekovčina, Jakovlje, Mače, Maruševac, Pribislavec, Sibinj, Strahoninec, Sveti Ilija, Sveti Juraj na Bregu, Trnovec Bartolovečki, Tuhelj i Vidovec).

Znatna su poboljšanja vidljiva i u kvaliteti, preglednosti i pretraživosti mrežnih stranica svih županija, brojnih gradova i većeg broja općina, no još uvijek je preveliki broj gradova, a posebice općina s izrazito lošim, nepreglednim, nepretraživim, neažurnim i gotovo praznim mrežnim stranicama, a ponovo postoji i općina bez mrežnih stranica (Pojezerje).

Više detalja o proračunskoj transparentnosti svih županija, gradova i općina dostupno je na [interaktivnoj karti](#) i u [Excel tabeli](#).

PREPORUKE

Institut za javne financije iz godine u godinu ponavlja brojne preporuke za poboljšanje transparentnosti hrvatskih lokalnih jedinica⁹ i premda se ne može reći da su te preporuke usvajane, lokalne jedinice iz godine u godinu objavljuju sve više proračunskih dokumenata.

Također, Institut za javne financije iznovice napominje da sama objava čak i svih pet traženih dokumenata naravno ne znači apsolutnu transparentnost, već se smatra tek prvim korakom ka višim razinama proračunske transparentnosti koja će građanima omogućiti participaciju u lokalnim proračunskim procesima. Budući da je – kao što pokazuje karta D1 – u brojnim lokalnim jedinicama dostignuta barem ta kvantitativna proračunska transparentnost, odnosno da brojne lokalne jedinice već objavljuju tih ključnih pet proračunskih dokumenata, došlo je vrijeme i da se proračunska transparentnost adekvatno definira u Zakonu o pravu na pristup informacijama, Zakonu o proračunu i Zakonu o fiskalnoj odgovornosti. Pritom bi se sve ono što Ministarstvo financija iz godine u godinu dosad preporučuje lokalnim jedinicama, odsad moralo zakonski propisati. Svakako bi trebalo zakonski regulirati pravovremenu objavu svih ključnih proračunskih dokumenata i u strojno čitljivim formatima na naslovnim mrežnim stranicama svih lokalnih jedinica. Samo na taj način bi građani mogli jednostavno pristupiti potpunim, točnim i razumljivim informacijama o proračunu. I na koncu, središnja država, odnosno Ministarstvo financija i Ministarstvo uprave moralo bi kontrolirati ispunjavaju li lokalne jedinice sve zakonske obveze.

⁹ Za brojne preporuke vidi Ott, Bronić i Petrušić (2013, 2014, 2015), te Ott, Bronić, Petrušić i Stanić (2016, 2017, 2018).

Sve dok zakoni to ne budu adekvatno regulirali i dok nadležna ministarstva ne budu provodila adekvatne kontrole, građani će uglavnom ovisiti o dobroj volji lokalnih vlasti, koja – kao što se vidi iz dosadašnjeg poboljšanja proračunske transparentnosti – uistinu postoji u brojnim lokalnim jedinicama. Stoga bi se lokalne jedinice koje zasad zaostaju, mogle i trebale ugledati u one koje su već daleko odmakle. Institut za javne financije preporučuje da na službenim mrežnim stranicama objavljuju:

- Sve ključne proračunske dokumente, jer svi su podjednako značajni – *prijedlog proračuna* da bi građani mogli utjecati na budući proračun, *izglasani proračun* da bi mogli tokom godine kontrolirati odstupanja, *izvještaji o polugodišnjem i godišnjem izvršenju proračuna* da bi mogli kontrolirati dinamiku prikupljanja i trošenja proračunskih sredstava, te *proračunski vodič za građane* kako bi mogli razumjeti proračunske pojmove i dokumente.
- Proračunski vodič za građane uz svaki proračunski dokument (uz prijedlog, izglasani i sve izvještaje o izvršenju proračuna) kako bi građanima olakšali razumijevanje i omogućili sudjelovanje u svim fazama proračunskog procesa. Pritom se treba odmaknuti od prvotnih preporuka ovog istraživanja prema kojima proračunski vodič za građane može biti „bilo kakav pojednostavnjeni oblik proračuna”, već bi građanima trebalo ponuditi što kvalitetniji vodič koji će im uistinu biti razumljiv i koristan.
- Sve proračunske dokumente u strojno čitljivim formatima u kojima će se građani lako snalaziti.
- Kompletne proračunske dokumente – uvijek i opći i posebni dio – kako bi građani mogli imati uvid u prihode i primitke, rashode i izdatke, te suficit ili deficit lokalnog proračuna.
- Uz tablice uvijek i narativni dio s detaljnim obrazloženjima.
- Sve proračunske dokumente trebaju objavljivati pravovremeno – kada ih izvršna vlast šalje na usvajanje predstavničkoj – jer jedino će tako građanima omogućiti dovoljno vremena da se upoznaju s dokumentima i sudjeluju u proračunskom procesu. Jedina je iznimka izglasani proračun koji se objavljuje tek nakon što su ga predstavničke vlasti izglasale.

Također, lokalne jedinice također moraju nastojati da im mrežne stranice budu koncipirane tako kvalitetno da

- građani već na početnoj stranici lako mogu naći ključne poveznice poput onih na proračunske dokumente, odluke o raspodjeli proračunskih sredstava, vodiče za građane, informacije o savjetovanju s javnošću, financijske izvještaje lokalne jedinice i lokalnih proračunskih korisnika;
- imaju kvalitetne tražilice i menije;
- dokumenti budu uredno i logično posloženi, s adekvatnim nazivima, datumima kad su doneseni i kad su stavljeni na mrežne stranice;
- su dokumenti strojno pretraživi i da se nikad ne stavljaju skenirani dokumenti;
- su stranice postojane – kad je jednom neki dokument na njih stavljen, da tamo i ostane.

I naravno, od svih se lokalnih jedinica očekuje da imaju vlastite mrežne stranice!

Sve navedeno potrebno je za onaj dodatni korak, za jače uključivanje građana, odnosno participaciju javnosti u proračunskim procesima. Postoje već spomenuti odlični primjeri Rijeke i Pazina koji su već itekako odmakli u participativnom budžetiranju, ali postoje i primjeri manjih lokalnih jedinica koje se savjetuju s javnošću (npr. Bedekovčina, Novigrad Podravski, Pićan, Rovišće...), što znači da nije riječ o nemogućoj misiji.

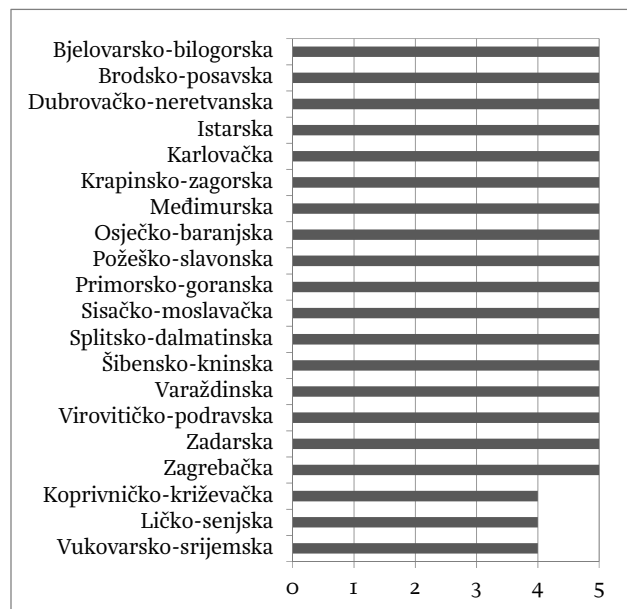
I, naravno, nije dovoljna samo ponuda, već i potražnja za proračunskom transparentnošću! Građani, udruge, mediji, sindikati, političke stranke, nezavisni političari... od svih njih se očekuje da konačno počnu koristiti sve te proračunske novosti – vizualizacije, aplikacije, participacije – koje su im brojne lokalne jedinice već ponudile, te da zahtijevaju dodatne korisne informacije.

DODATAK

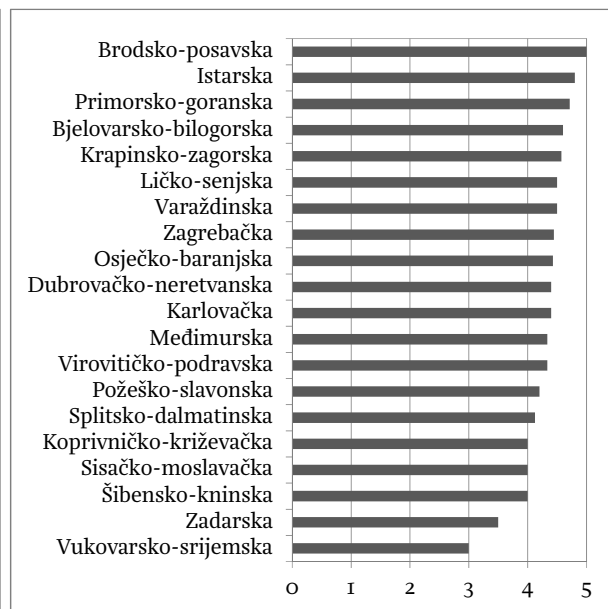
Grafikon D1

Transparentnost proračuna lokalnih jedinica (po broju objavljenih dokumenata)

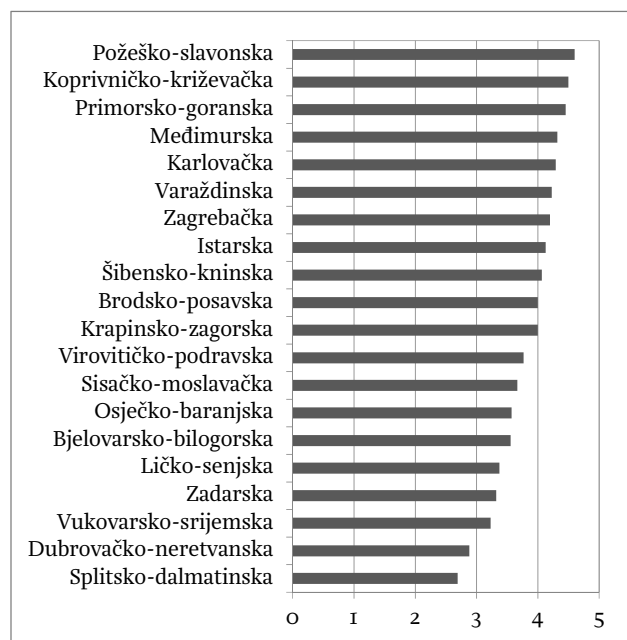
D1a Transparentnost županija

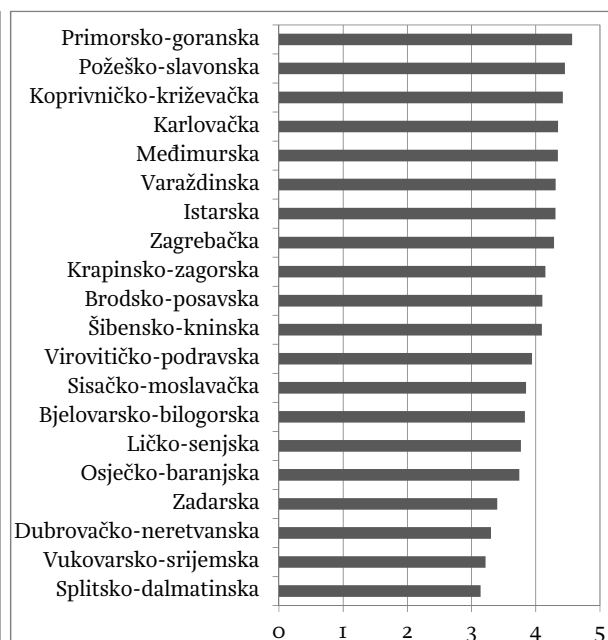
D1b Prosječna transparentnost gradova (po županijama)

D1c Prosječna transparentnost općina (po županijama)

D1d Ukupna prosječna transparentnost županija*

*Zbroj razine transparentnosti županije, te svih gradova i svih općina u toj županiji, podijeljen s ukupnim brojem jedinica u toj županiji, uključujući i županiju.

Izvor: autori

Tabela D1.

Razina transparentnosti proračuna županija, gradova i općina (po broju objavljenih dokumenata, abecedno)

Razina transparentnosti	Lokalne jedinice
Županije	Bjelovarsko-bilogorska, Brodsko-posavska, Dubrovačko-neretvanska, Istarska, Karlovačka, Krapinsko-zagorska, Međimurska, Osječko-baranjska, Požeško-slavonska, Primorsko-goranska, Sisačko-moslavačka, Splitsko-dalmatinska, Šibensko-kninska, Varaždinska, Virovitičko-podravska, Zadarska, Zagrebačka
Gradovi	Bakar, Beli Manastir, Bjelovar, Buje, Buzet, Cres, Crikvenica, Čazma, Delnice, Donja Stubica, Dubrovnik, Duga Resa, Dugo Selo, Đakovo, Gospić, Grubišno Polje, Imotski, Ivanec, Jastrebarsko, Karlovac, Kastav, Kaštela, Korčula, Kraljevica, Krk, Lepoglava, Ludbreg, Mali Lošinj, Metković, Našice, Nova Gradiška, Novalja, Novska, Orahovica, Oroslavje, Osijek, Ozalj, Pazin, Petrinja, Pleternica, Poreč, Požega, Prelog, Pula, Rab, Rijeka, Rovinj, Samobor, Slavonski Brod, Split, Supetar, Sveti Ivan Zelina, Umag, Valpovo, Varaždin, Varaždinske Toplice, Virovitica, Vodice, Vodnjan, Vrbovsko, Vrgorac, Zabok, Zadar, Zagreb, Zlatar
5	Općine
	Andrijaševci, Bale, Barban, Barilović, Baška, Bebrina, Bedekovčina, Bednja, Belica, Berek, Biskupija, Bizovac, Bosiljevo, Brdovec, Breznica, Brodski Stupnik, Brtonigla, Bukovlje, Cerna, Cernik, Cestica, Civiljane, Crnac, Čačinci, Čaglin, Čavle, Čepin, Dekanovec, Desinić, Dobrinj, Donji Andrijević, Draž, Drnje, Dubravica, Dubrovačko primorje, Dugopolje, Đelekovec, Đulovac, Đurđenovac, Đurmanec, Fažana, Funtana, Fužine, Garčin, Gola, Gornja Rijeka, Gornja Vrba, Gornji Knežinec, Gornji Mihaljevec, Gračišće, Grožnjan, Gundinci, Gunja, Hercegovac, Hlebina, Hum na Sutli, Ivanska, Jakovlje, Jakšić, Jarmina, Jasenice, Jasenovac, Jelenje, Josipdol, Kalinovac, Kalnik, Kamanje, Kaptol, Karojba, Kaštelir-Labinci, Kistanje, Klakar, Klana, Kloštar Ivanić, Konavle, Konjščina, Kostrena, Koška, Kotoriba, Kravarsko, Križ, Kršan, Lasinja, Legrad, Levajska Varoš, Lipovljani, Lobar, Lopar, Lovas, Lovinac, Lovran, Luka, Lukač, Maće, Mala Subotica, Mali Bukovec, Malinska-Dubašnica, Marija Gorica, Maruševac, Matulji, Mihovljan, Mikleuš, Molve, Muć, Murter, Netretić, Nova Bukovica, Nova Rača, Novigrad Podravski, Omišalj, Orehovica, Perušić, Petrijanec, Petrijević, Pićan, Pisarovina, Pitomača, Podgora, Podravske Sesvete, Pokupsko, Polača, Posedarje, Preko, Pribislavec, Primorski Dolac, Promina, Punat, Radoboj, Rakovec, Rakovica, Rasinja, Ražanac, Rešetari, Ribnik, Rogoznica, Rugvica, Ružić, Satnica Đakovačka, Selnica, Semeljci, Šibinj, Sokolovac, Sopje, Stankovci, Stara Gradiška, Starigrad, Strahoninec, Stubičke Toplice, Sukošan, Sveta Marija, Sveti Ilija, Sveti Ivan Žabno, Sveti Juraj na Bregu, Sveti Martin na Muri, Svetvinčenat, Šodolovci, Šolta, Štrigova, Tinjan, Tkon, Tompojevci, Tovarnik, Tribunj, Trnava, Trnovec Bartolovečki, Tučepi, Tuhelj, Udbina, Velika, Velika Ludina, Velika Pisanica, Veliki Bukovec, Veliko Trojstvo, Vidovec, Vinica, Virje, Visoko, Viškovi, Viškovo, Vižinada, Vladislavci, Vojnić, Vrpolje, Vuka, Zlatar Bistrica, Žakanje, Župa dubrovačka
Županije	Koprivničko-križevačka, Ličko-senjska, Vukovarsko-srijemska
Gradovi	Benkovac, Biograd na Moru, Čabar, Čakovec, Daruvar, Drniš, Đurđevac, Garešnica, Glina, Hvar, Ivanić-Grad, Klanjec, Knin, Koprivnica, Krapina, Križevci, Kutina, Kutjevo, Labin, Lipik, Makarska, Mursko Središće, Novigrad, Omiš, Opatija, Opuzen, Otočac, Pregrada, Senj, Sinj, Sisak, Slunj, Solin, Sveta Nedelja, Šibenik, Trogir, Velika Gorica, Vinkovci, Vis, Vrbovec, Vrljika, Vukovar, Zaprešić, Županja
4	Općine
	Babina Greda, Beretinec, Bistra, Brinje, Cetingrad, Cista Provo, Davor, Dežanovac, Domašinec, Donja Dubrava, Draganić, Dubrava, Erdut, Ernestinovo, Generalski Stol, Goričan, Gračac, Gvozd, Hrašćina, Hrvatska Dubica, Jalžabet, Kali, Kanfanar, Klinča Sela, Klis, Kneževi Vinogradi, Koprivnički Bregi, Koprivnički Ivanec, Krapinske Toplice, Krašić, Lanišće, Lekenik, Ližnjan, Lokve, Ljubušćica, Marija Bistrica, Martijanec, Mošćenička Draga, Motovun, Mrkopalj, Nedelišće, Nijemci, Novo Virje, Nuštar, Okrug, Oprisavci, Oprtalj, Orebić, Orle, Peteranec, Petlovac, Pirovac, Plaški, Plitvička Jezera, Podravska Moslavina, Podstrana, Podturen, Postira, Preseka, Primošten, Privlaka (Zadarska ž.), Raša, Rovišće, Sikirevci, Skrad, Slavonski Šamac, Smokvica, Stari Jankovci, Stari Mikanovci, Ston, Strizivojna, Stupnik, Suhopolje, Sunja, Sutivan, Sveta Nedelja, Sveti Lovreč, Sveti Petar Orehovec, Štitar, Tar-Vabriga, Tisno, Trpanj, Unešić, Velika Kapanica, Velika Trnovitica, Vir, Vrbnik, Vrsar, Zagorska Sela, Zemunik Donji, Žumberak
Gradovi	Belišće, Donji Miholjac, Hrvatska Kostajnica, Komiža, Nin, Novi Vinodolski, Obrovac, Ogulin, Pakrac, Ploče, Popovača, Skradin, Slatina, Stari Grad, Trilj
3	Općine
	Antunovac, Baška Voda, Bilje, Blato, Bol, Brckovljani, Brela, Brestovac, Breznički Hum, Brod Moravice, Cerovlje, Čadavica, Čeminac, Donji Kukuruzari, Dragalić, Dugi Rat, Ervenik, Farkaševac, Feričanci, Gornja Stubica, Gradac, Hrvace, Ivankovo, Jesenje, Kapela, Klenovnik, Kloštar Podravski, Kolan, Kraljevec na Sutli, Kumrovec, Lastovo, Lišane Ostrovičke, Lovreč, Lumbarda, Lupoglav, Magadenovac, Marčana, Marijanci, Marina, Martinska Ves, Medulin, Negoslavci, Nova Kapela, Novi Golubovec, Oriovac, Pakoštane, Petrovsko, Podgorac, Poličnik, Popovac, Pušća, Ravna Gora, Runovići, Saborsko, Selca, Sirač, Slivno, Staro Petrovo Selo, Sveti Đurđ, Sveti Filip i Jakov, Šandrovac, Šenkovec, Špišić Bukovica, Štefanje, Topusko, Tounj, Veliki Grđevac, Veliko Trgovišće, Višnjani, Vođinci, Vrtišinec, Vrbanja, Vrhovine, Vrsi, Zagvozd
Gradovi	Ilok, Novi Marof, Pag
2	Općine
	Bedenica, Bibinje, Bogdanovci, Borovo, Donja Motičina, Donji Kraljevec, Donji Vidovec, Drenovci, Drenje, Dvor, Gornji Bogičevci, Gradec, Gradina, Jagodnjak, Jelsa, Končanica, Kukljica, Kula Norinska, Lečevica, Majur, Markušica, Milna, Mljet, Nerežišća, Novigrad, Okučani, Podbablje, Salj, Seget, Sračinec, Sveti Križ Začretje, Trpinja, Vinodolska općina, Vrbje, Žminj
Gradovi	Otok
1	Općine
	Bilice, Bošnjaci, Budinščina, Darda, Dicmo, Donja Voća, Ferdinandovac, Galovac, Gradište, Karlobag, Kijevo, Krnjak, Lokvičići, Otok, Podcrkavlje, Pučišća, Sveti Petar u Šumi, Šestanovac, Škabrnja, Tordinci, Vela Luka, Voćin, Zadvarje, Zažablje, Zdenci
0	Općine
	Donji Lapac, Gorjani, Janjina, Pašman, Pojezerje, Poveljana, Prgomet, Privlaka (Vukovarsko-srijemska ž.), Proložac, Punitovci, Severin, Sućuraj, Viljevo, Zmijavci, Zrinski Topolovac

Karta D1.

Razina proračunske transparentnosti općina, gradova i županija 2015. i 2019.

